

Bükkerdő félhomályban (<https://nomadnarratives.com>)

A FA, MINT A TERMÉSZET AJÁNDÉKA

Tóth Norbert

Volt már úgy Önnel, Kedves Olvasó, hogy találkozott egy régi ismerőssel, ám ez alkalommal egy egészen új oldalát ismerte meg az illetőnek? Az elmélyült, odaadó beszélgetés során ugyanis érdekesebb, színesebb kép alakult ki róla. Nos, tekintsünk most rá ilyen nyitottan az egyik közös ismerősünkre, a fára!

A fa szolgálatkészsége lenyűgöző: lombja védelmet nyújt, tiszta levegőt ad, ágain gyümölcs, termés, fűszer, gyógyszer(!) terem, fája egyedülálló építőanyag, ugyanakkor meleget nyújt, hamuja tisztít. Élete minden szakaszán és utána is értéket, hasznot ad. Ha ilyen sokoldalú élőlényrel van dolgunk, felmerül a kérdés, hogy vajon minden oldaláról ismerjük-e a fát? Ennek eldöntésére a távoli korok ismereteihez ugyanúgy invitálok az olvasót, mint a mai tudomány világába – mindezt persze a teljesség igénye nélkül.

ÉLETET HORDOZÓ SZIMBÓLUM

A fa minden eddigi civilizáció alapjai között foglal helyet, és

nagy tisztelet övezte évszázadokon, évezredekken keresztül. Keleten a Napot a világfa szüli. A görög Zeusz, a római Jupiter, a germán Thor, a kelta Taranis istenek szent növénye egyaránt a tölgyfa. A skandináv mitológiában Odin főisten szimbóluma a kőrisfa dárda, szent fája pedig az Yggdraszil, a világkőris, amely a világ közepén áll. A bükkerdőket ősidők óta szent helyeknek tartották a keltáknál, ahol is a sűrű koronásátor alatti félhomályban, a druidák (a kelták tanítói) egyféle misztikus csendben, elmélyülve képesek voltak meghallani isteneik üzeneteit, amelyeket aztán rúnák formájában fába véstek. Érdekes

kapcsolódás, hogy a középkorban Gutenberg az első nyomdai kísérletei során bükkfa lemezekbe vésett betűk segítségével nyomtatta az első lapokat, megalapozva ezzel a könyvnyomtatás, így az ismeretterjesztés legelterjedtebb formájának alapjait. A német nyelvben a buch (magyarul könyv) szó eredetileg a bükkfa neve (ma buche). Lám, a bükkfa milyen módon képes a gondolatokat közvetíteni... Ez persze nem jelentette azt, hogy ezekben a kultúrákban sérthetlenség vette körül az összes fát, amit aztán még kívágni sem lehetett, csupán azt, hogy benne a természet erejét tisztelték, és csodálattal övezett eltérő képességeket láttak. Bizonyos fafajtákat szent ligetekbe, kiemelkedő jelentőségű helyszínekre is ültettek, melyeket külön védelem illetett, így ezeket nem lehetett kivágni. Egyébiránt a dombok és hegyek erdőinek faállománya nyersanyagként szolgált bútorkok, faeszközök, házak, hajók építéséhez. Például a világ faépítészetének ámulatba ejtő alkotásait még ma is megcsodálhatjuk: a Hórijúdzsi nevű buddhista templomot Japánból

Erdőszéli látkép (<http://arbordayblog.org>)

(mely az egyik legrégebbi faépületnek számít a földön, i. sz. 670-ből), vagy az oroszországi Kizhi-szigeten található kupolás ortodox fatemplom együttess. (Itt jegyzem meg, hogy a leghitelesebb faépítészet Japánban található, ahol a hagyományokhoz való ősi tisztelet okán számos régi faépület néhány százévenként elemeire szednek, majd a szükséges faalkatrészek cseréje után az eredeti minta alapján újraépítenek.) Ugyanakkor az is igaz, hogy a fák, erdők kitermelését jellemzően nem a mértéktelenség, az energia- és profitéhség vezérelte – ahogy azt ma nagyon sokszor láthatjuk. Egyrésztől engesztelő szertartások, áldozatok bemutatásával kötelezték a közösségek tagjait, hogy a természet adományaiért az embernek is adnia kell valamit. A

latinok közmondásával kifejezve: „Do ut des!”, azaz „Adok, hogy adjj!”. Másrésztől vágási tilalmakat is meghatároztak bizonyos törvények, rendelkezések. A legrégebben számon tartott római kori törvény, a Lex Sacra a szent helyeket és az ott lévő szent fákat védte elsősorban.

A tűz (amely hasonlóan nagy tisztelet tárgya ezekben a kultúrákban) évezredek óta jellemzően a fán keresztül volt látható és megnyilvánítható, hiszen a fa kiválóan ég (ma már főként az éghető fosszilis energiák teszik ezt). Az otthonok konyháinak szent tűzét például egy egész éven át kellett őrizni a háztartásokban, hiszen évente csak egyszer, egy nagy ünnepi ceremónia közepette áldotta meg a közösség a fahasábkokon felszított parazsat.

Monumentális tölgyfa (<https://poesypluspolemics.files.wordpress.com>)

Farönk osztályozás (<http://venturesafrica.com>)

Láthattuk, hogy eleink szent erők lakhelyeként néztek a fára. Mindez babonáság lenne? Tudatlanságból eredő tévhit? Vagy esetleg arról van szó, hogy ezek a kultúrák az embert (is) a természet részének tekintették, nem pedig annak leigázójának? Ezt döntse el mindenki saját maga. Mindenesetre nézzük meg, hogy manapság emberként (vagy szakemberként) miként viszonyulunk a fához?

ELTÁVOLODTUNK A TERMÉSZETTŐL?

Mai, fejlett civilizációnk a fára, mint ipari nyersanyagra tekint. Hatalmas faállományok adják az alapját a fát feldolgozó gyáraknak, fával kereskedő nemzetközi konserneknek. Olyan nagy ezeknek a gazdasági szereplőknek az „éhsége”, hogy az év minden napján folyik a fakitermelés, tekintet nélkül arra, hogy éppen lombos a korona. Márpedig évszázadokon át a fakitermelés csakis az ősz beálltával, októbertől kezdődhetett meg, amit tél végén be is fejeztek. A

törzsek nedvességtartalma ugyanis ilyenkor a legkisebb, valamint a tönkből majdan előtörő új élet számára is ez az optimális. Az sem utolsó szempont, hogy a téli fakitermelés okozza a legkisebb kárt az aljnövényzetben és az erdő környékén. Más szavakkal: ne csak magunkra, csak a saját hasznunkra figyeljünk, közben érdemes odafigyelni a törékeny

ökológiai egyensúlyra is. Sőt, egyre több jel mutat arra, hogy nemcsak törékenyek, hanem intelligensek is.

MEGDÖBBENTŐ KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Egyre több olyan tudományos törekvés lát napvilágot, amely a növényvilágot, ezen belül konkrétan az erdők egységes életét vizsgálja. Bár azt gondolnánk, hogy az erdőben kemény versenyszellem uralkodik, és minden növény a másikat elnyomva szeretne minél több napfényre jutni, ám ez nem feltétlenül állja meg a helyét. Vannak ugyan olyan egyedek, amelyek rátelepednek a szomszédos egyedekre, a többség azonban „tiszteséges” játékot játszik. A németországi Harz helységben folyt egy, a fák gyökérzetéről szóló kutatás¹. A rézsűkön, ahol az eső elmossa a földet, szabaddá válnak a fák gyökerei, így megfigyelhető lesz a gyökérhálózat. A kutatók azt állítják, hogy gyökerek mentén egy olyan összefonódó rendszer alakult itt ki, amely egy fajt és az állomány legtöbb

Látható gyökérzet a rézsűn (<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com>)

¹ Peter Wohlleben: *A Fák titkos élete* (Park Könyvkiadó, 2016; 8. oldal)

Hangulatos természeti kép (<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com>)

egyedét összekapcsolta. Vagyis a szomszédok kölcsönösen segítséget nyújtanak egymásnak a tápanyagcserén keresztül. Felmerül a kérdés: a fák ugyan miért osztják meg táplálékukat egymással, nagy gonddal felnevelve így saját konkurenciájukat? Az okok ugyanazok, mint az emberi közösségek esetében: együtt könnyebben megy, vagyis egységben az erő. A fák az erdő összes jótékony hatását akkor fogják tudni egyénileg is kihasználni, ha a lombátor ép, összefüggő. Együttesen a sok fa ökológiai szisztémát alkot, csillapítja a szélsőséges hatásokat, így a fák feltehetően magas kort élhetnek meg. Ha ez megsérül, minden egyed jobban ki van téve szeleknek, viharoknak, az erdő mélyén könnyebben eloszlik a párák közege, megszűnik a jelen lévő klíma. Pusztító hatások állandósulnának azzal, hogy mind egyre több egyed sínylené meg a negatív hatásokat, s így mind nagyobb lyuk tátongana a koronásátorban. Ettől pedig mindenki szenvedne. Az erdőközösség számára tehát minden fa fontos, és megérdemli, hogy amíg csak lehetséges, megmaradjon. Ezért aztán a beteg egyedeket is támogatják, ellátják őket tápanyaggal. Sőt, megeshet, hogy legközelebb fordítva lesz, és a támogató fa szorul segítségre. Az összekötő kapocs a gyökérhálózat.

Más kutatások is napvilágot láttak ezen a téren. Feltűnt a botanikusoknak az afrikai szavannákon, hogy a zsiráfok bizonyos Acacia fajoknál az első egyedeket jóízűen kezdték legelni, de a szomszédos fákat az első kóstolás után otthagyták. Arra a következtetésre jutottak, hogy a fák „üzenetet” küldtek fajtársainak, minek következtében a további fákon lévő levelekbe kellemetlen ízű valóadék áramlott a gyökerekből, ami már a zsiráfoknak sem ízlett. Ezt laboratóriumi vizsgálatok is alátámasztották.

Összegezve: új paradigma van érkezõben, miszerint a fák társasági lények, esznek, szaporodnak, alszanak, beszélgetnek. Fájdalmat éreznek, vannak emlékeik, érzéseik, törõdnek az utódokkal. Ne feledkezünk el arról sem, hogy egy tenyérnyi erdõterületen több élõlény van, mint amennyi ember él az egész Földön. A fa a természet ajándéka, így élhetünk azzal a lehetõséggel, hogy kivágjuk, felhasználjuk, életünk részévé tesszük, csak tegyük ezt mértékkel és józan belátással. Az a fa, amit nyersanyagként a munkáinkhoz felhasználunk, ugyanannak az intelligens rendszernek a része, ahová az ember is tartozik, így helyes az a törekvés, ha nagyobb törõdéssel viszonyulunk feléjük. ■

Több mint 30 éve a faanyag-tárolás specialistája.

Növelje meg kapacitását a megfelelő tárolási megoldással. Felejtse el az állandó átrakodást, instabil tárolási megoldásokat. Találja meg az Önnek megfelelő megoldást az OHRA-val.

- **Karos állványok**
- **Nagy teherbírású raklapos állványok**
- **Tároló galériák**
- **Tároló csarnokok**
- **Automatizált rendszerek**

Gyártói képviselet:
OHRA Regalanlagen GmbH
Alfred-Nobel-Str. 24-44
50169 Kerpen
Mobil: +36 70 388 1978
Fax: +36 1 951-9178
e-mail: krencsey@ohra.de

www.ohra.hu